

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

БАРІКОВА АННА АНАТОЛІЇВНА

УДК 342.9 : 654 (477)

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРАВА ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ:
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право та процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Мельник Роман Сергійович,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри адміністративного права.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Кормич Борис Анатолійович,
Національний університет «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри морського та митного права;

доктор юридичних наук, професор
Петров Євген Вікторович,
Дружківський міський суд Донецької області, суддя.

Захист відбудеться 27 грудня 2018 року о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.04 Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 60.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: м. Київ, вул. Володимирська, 58, чит. зала № 12.

Автореферат розіслано «__» листопада 2018 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. М. Чуприна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Систематизація права електронних комунікацій на сучасному етапі пов'язана з проблематикою публічного управління; правового становища національних регулятивних органів; адміністративно-правового забезпечення прав і законних інтересів користувачів мереж електронних комунікацій та споживачів послуг електронних комунікацій. Головною метою систематизації права електронних комунікацій, як і будь-якої іншої сфери суспільних відносин, є оптимізація регулятивних механізмів у цій сфері, а також створення умов для вільного й ефективного функціонування ринку електронних комунікацій, усунення нормативних прогалин та запобігання дублюванню однопорядкових за змістом і функціональним призначенням нормативних приписів.

Здійснення систематизації права електронних комунікацій на теренах Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки свого піку набуло в 2000-х рр. після прийняття нових Директив Європейського Союзу в цій сфері та закону в Сполучених Штатах Америки про електронні петиції, охорону приватності. Необхідно зауважити, що сучасний ринок комунікацій потребує комплексного регулювання відповідних суспільних відносин, а тому має місце й розробка кодифікованих актів. Так, у Франції, в Італії (із 2012 р.) і Фінляндії (із 2015 р.) діють кодекси, а в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії у лютому 2015 р. було внесено законопроект у вигляді Кодексу про електронні комунікації.

Разом із тим потрібно зважати на те, що в Україні засади діяльності публічної адміністрації та суб'єктів ринку електронних комунікацій є застарілими, не відповідають вимогам часу та євроінтеграційним процесам. Водночас перш ніж беззастережно переносити новітню європейську практику в українське правове поле, доцільно визначитися з форматом правової регламентації сфери електронних комунікацій. Такий формат повинен задовольняти регуляторні органи та всіх суб'єктів ринку електронних комунікацій, включаючи користувачів мереж електронних комунікацій і споживачів послуг електронних комунікацій.

Зважаючи на викладене, реформування сфери електронних комунікацій повинно спиратися на засади антропоцентризму, аксіології та антропології права, екзистенціалізму на основі історичного контексту становлення правової регламентації діяльності держави та суб'єктів ринку електронних комунікацій. Результат описаних процедур має орієнтуватися на нормативні й емпіричні аспекти систематизації права електронних комунікацій в єдиній синергетичній парадигмі з використанням методів юридичної герменевтики. При цьому основу процесу такої систематизації повинна становити догма європейського права – наднаціональне вторинне право Європейського Союзу.

Визначальними вимірами систематизації права електронних комунікацій повинні стати як статичні, так і динамічні форми буття. Статика вказаної систематизації пов'язана з правовими рамками діяльності на ринку

електронних комунікацій. Власне ж процес систематизації права електронних комунікацій втілює динамічні форми буття. Принагідно необхідно зауважити, що квінтесенцією процедури систематизації права електронних комунікацій повинно стати оновлення моделі поведінки суб'єктів права електронних комунікацій в частині усунення розриву між європейським і українським ринками електронних комунікацій. Наведене означає, що повинна бути розроблена така правова структура, у межах якої суб'єкти приватного права та національний регулятивний орган ринку електронних комунікацій могли би задовольнити публічний інтерес. Доцільно також забезпечити надання якісних послуг електронних комунікацій належної та достатньої кількості, асортименту й обсягу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до пріоритетних напрямів наукових досліджень Київського національного університету імені Тараса Шевченка з урахуванням таких бюджетних тем: «Доктрина права в правовій системі України: теоретичний та практичний аспекти» № 11 БФ 042-01 (номер державної реєстрації 0111U008337), яка досліджувалася на юридичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка з 1 січня 2011 р. до 31 грудня 2015 р.; «Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС» № 16 БФ 042-01, що діє з 1 січня 2016 р. до 31 грудня 2018 року.

Тема дисертаційного дослідження сформульована відповідно до вимог законів України «Про інформацію», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»; положень Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р, Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016; пунктів 1–3, 5, 7, 8, 14, 15, 19 розділу «Проблеми формування національної правової системи України та її адаптація до європейського права», пунктів 3, 8, 10 розділу «Правове забезпечення державного будівництва та розвитку політичної системи», пунктів 1, 2, 5, 9 розділу «Правове забезпечення інформаційної сфери України» Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, закріплених у Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки.

Мета та завдання дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є дослідження сутності та формування теоретичних засад правового механізму систематизації права електронних комунікацій на основі міжнародної й національної правової бази України та закордонних країн, зокрема наднаціональної практики правового забезпечення діяльності суб'єктів ринку електронних комунікацій, а також на цій основі вироблення пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення вказаної сфери суспільних відносин.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації поставлено та розв'язано такі основні *завдання*:

- охарактеризувати поняття та правову природу права електронних комунікацій;
- дослідити передумови і значення систематизації права електронних комунікацій;
- проаналізувати види систематизації права електронних комунікацій;
- розкрити світовий досвід систематизації права електронних комунікацій та напрями його використання в Україні;
- з'ясувати сутність, значення та елементи механізму систематизації права електронних комунікацій;
- проаналізувати первинне та вторинне право Європейського Союзу як основу систематизації права електронних комунікацій;
- продемонструвати інституціональний вимір систематизації права електронних комунікацій;
- охарактеризувати процедуру систематизації права електронних комунікацій в Україні;
- сформулювати пропозиції до нормативно-правових актів України, які регламентують сферу електронних комунікацій.

Об'єктом дослідження є правові процеси та правові явища, суспільні відносини, які формуються в реальній правовій дійсності під час систематизації права електронних комунікацій.

Предметом дослідження є адміністративно-правові аспекти систематизації права електронних комунікацій.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є використання сучасних загальнофілософських, загальнонаукових і конкретно-наукових методів наукового пізнання. Обрання вказаного інструментарію наукового пізнання зумовлюється системним підходом. Це надає можливість досліджувати теоретичні та практичні аспекти систематизації права електронних комунікацій в єдності їх змістовної компоненти та зовнішньої форми відображення.

Зокрема, загальнофілософські методи (діалектичний, герменевтичний, діяльнісний) використовувалися для розкриття сутності та місця права електронних комунікацій в системі права (підрозділ 1.1); встановлення передумов систематизації права електронних комунікацій (підрозділ 1.2); класифікації видів систематизації права електронних комунікацій (підрозділ 1.3); визначення процедури систематизації права електронних комунікацій (підрозділ 2.4).

Основною групою формальних методів, використовуваних у дисертаційному дослідженні, є загальнонаукові методи. Так, емпіричні загальнонаукові методи спостереження, опису та порівняння застосовувалися для характеристики правової природи права електронних комунікацій (підрозділ 1.1); дослідження світового досвіду систематизації права електронних комунікацій та напрями його використання в Україні

(підрозділ 1.4); аналізу первинного та вторинного права Європейського Союзу як основи систематизації права електронних комунікацій (підрозділ 2.2). Загальнонаукові методи теоретичних досліджень (аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, єдність історичного та логічного, формалізація) були задіяні при з'ясуванні передумов і значення систематизації права електронних комунікацій (підрозділ 1.2); розкритті сутності, значення та елементів механізму систематизації права електронних комунікацій (підрозділ 2.1); висвітленні інституціонального виміру систематизації права електронних комунікацій (підрозділ 2.3). Загальнологічні загальнонаукові методи (аналіз і синтез, індукція та дедукція, абстрагування й узагальнення, аналогія) використовувалися під час з'ясування поняття права електронних комунікацій, видів і процедур його систематизації (підрозділи 1.1, 1.3, 2.4).

Що стосується конкретно-наукових методів наукового пізнання, то в дисертаційному дослідженні були задіяні формально-юридичний метод для характеристики поняття та правової природи права електронних комунікацій (підрозділ 1.1), первинного та вторинного права Європейського Союзу як основи систематизації права електронних комунікацій (підрозділ 2.2); порівняльно-правовий метод щодо світового досвіду систематизації права електронних комунікацій та напрямів його використання в Україні (підрозділ 1.4); системно-структурний метод стосовно процедури систематизації права електронних комунікацій в Україні (підрозділ 2.4).

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці в галузі філософії та економіки, теорії права та держави, теорії управління, адміністративного права, інформаційного права, логіки та філологічних наук, інших галузевих правових наук, підготовлені, зокрема, такими науковцями, як: В. Авер'янов, Н. Александров, С. Алексєєв, О. Андрійко, І. Арістова, Г. Асланян, П. Бабарикін, О. Бандурка, О. Баранов, К. Беляков, Ю. Битяк, А. Благодарний, О. Богуцький, Ю. Ващенко, Ю. Волков, Р. Гасимов, І. Голосніченко, С. Гончарук, І. Горбенко, І. Гриценко, Т. Данелян, В. Денисов, В. Дірк, Н. Ейк, А. Єлістратов, О. Жевняк, Є. Залвай, О. Заярний, І. Зенкін, К. Калаченкова, Р. Калюжний, С. Карпекін, Д. Келзо, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, О. Константиї, Б. Кормич, І. Кравчук, О. Кузьменко, Б. Леоні, О. Леонідова, В. Ліпкан, Д. Луїомб'я, Р. Лукас, Л. Луць, С. Малахов, С. Маріно, А. Марущак, С. Меленко, Р. Мельник, Є. Михайленко, В. Настюк, В. Нерсєсянц, І. Патерило, Є. Петров, С. Петров, Л. П'єр, А. Пешкова, В. Пилипчук, К. Пілні, В. Погорілко, А. Пухтецька, П. Рабінович, В. Румянцева, О. Рябченко, Ю. Семаніва, О. Скакун, А. Соколов, С. Стеценко, О. Тер-Степанян, О. Терещенко, Ю. Тихомиров, Р. Тове, М. Феськов, Р. Халфіна, О. Харитонова, А. Чухно, Ю. Шемшученко, А. Юшкевич та інші. Разом із тим залишається недостатньо дослідженим механізм систематизації права про електронні комунікації, яке охоплює не лише законодавство, а й вторинне право Європейського Союзу, норми «soft law», підзаконні акти і т.п., із урахуванням його адаптації до європейського адміністративного права та практики провідних країн світу в цій сфері.

Нормативну основу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, національні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, які регламентують діяльність на ринку електронних комунікацій, а також відповідне міжнародне та закордонне законодавство.

Емпіричну базу дисертаційної роботи становлять узагальнення судової практики, політико-правова публіцистика, довідкові видання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексною науковою розвідкою щодо систематизації права електронних комунікацій. У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку нових пропозицій теоретичної та практичної спрямованості стосовно систематизації права електронних комунікацій. Основні з них зводяться до таких положень:

уперше:

– обґрунтовано аутопойезисну категорію «право електронних комунікацій» для його позначення як поліструктурної системи, що встановлює структурні межі, у контексті яких діяльність суб'єктів ринку електронних комунікацій підпадає під дію правових регуляторів: за критерієм виду норми права – «регуляторів адміністративного права», правовідносин – «управлінського правопорядку», комунікаційних структур – «правотворчого, правозастосовного та правореалізаційного дискурсів правопорядку у сфері електронних комунікацій»;

– розроблено механізм систематизації права електронних комунікацій як функціональних елементів, правовідносин та інструментів, що структурують правила поведінки суб'єктів права електронних комунікацій, зокрема, при здійсненні публічного управління задля досягнення мети та завдань правової держави, забезпечення правомірної поведінки суб'єктів, їх адміністративної правосуб'єктності та реалізації публічного інтересу щодо гарантування безперешкодного доступу до конкурентного ринку електронних комунікацій та отримання споживачами якісних послуг електронних комунікацій;

– доведено, що реальної дії механізм систематизації права електронних комунікацій набуває лише за умови застосування трифазної спрямованості. По-перше, поточний стан відносин на ринку електронних комунікацій впливає на направленість механізму систематизації права електронних комунікацій. По-друге, здійснюється діяльність із систематизації права електронних комунікацій. По-третє, через консолідовані норми права електронних комунікацій відбувається вплив на правовідносини за участі суб'єктів права електронних комунікацій (через функціональний прояв із використанням інструментів діяльності публічної адміністрації);

– розкрито динамічну природу процедури систематизації права електронних комунікацій як послідовно здійснювану консолідацію норм права електронних комунікацій на підставі прийнятого рішення щодо інтеграції національного та транскордонного ринків електронних комунікацій з метою задоволення публічних потреб у послугах електронних комунікацій та забезпечення публічного правопорядку в цій сфері правового регулювання;

– у синергетичному вимірі представлено форми процедури систематизації права електронних комунікацій, що охоплюють самочинний перехід системи відносин на ринку електронних комунікацій в новий стан і самоорганізацію, накопичення (зокрема, лавиноподібне) постійних змін (флуктуацій), фазові переходи на шляху до досягнення стану рівноваги (точки біфуркації) з урахуванням як детермінованості процедури систематизації українського права в частині його гармонізації з наднаціональним правом електронних комунікацій, так і свідомого вибору для імплементації положень вторинного права Європейського Союзу, кореспондуючих національним правовим традиціям;

удосконалено:

– розуміння аксіосфери права електронних комунікацій, яка базується на інтерсуб'єктивізмі, як складової частини Особливого адміністративного права, що дає змогу ефективно реалізовувати публічне управління вказаною сферою та здійснювати самоорганізацію з урахуванням засад суб'єктоцентризму;

– застосування конвергенції адміністративно-правових норм, що допомагає забезпечити взаємодію світової, європейської та національної теорії й практики публічного управління у сфері електронних комунікацій та уможлиблює виконання приписів наднаціонального адміністративного права, інституціоналізацію уніфікованого адміністративно-правового виміру функціонування ринку електронних комунікацій та усталеного застосування положень основних інститутів права електронних комунікацій;

– герменевтичну спрямованість консолідації норм права електронних комунікацій, яка повинна проводитися з урахуванням актів однакової або подібної юридичної сили: наднаціонального права та в перспективі «м'якого права»; Конституції України; рішень Конституційного Суду України; законів України; підзаконних нормативних актів України (актів суб'єктів публічної адміністрації, суб'єктів делегованих повноважень); технічних стандартів; актів органів судової влади України (насамперед практики Верховного Суду);

– розуміння цифровізації у сфері електронних комунікацій як механізму (платформи) розвитку інформаційного суспільства, внутрішнього ринку інформаційно-комунікаційних технологій шляхом підвищення ефективності та збільшення продуктивності від використання цифрових технологій, забезпечення кожному рівних можливостей доступу до інформації, знань і послуг, підвищення довіри та безпеки при використанні інформаційно-комунікаційних технологій;

– порядок застосування парламентом як органом законотворчості та урядом як суб'єктом визначення державної політики у сфері електронних комунікацій в плані сервісно-орієнтованого процесу систематизації права електронних комунікацій теорії «м'яких проектів» крізь призму аксіології;

дістали подальшого розвитку:

– існування публічно-управлінського регулятивного ядра права електронних комунікацій, у межах якого формується «глобальний адміністративний простір» права електронних комунікацій з «нормами-конгломератами» за векторами імплементації (глобальне право електронних комунікацій);

– прагматичний, телеологічний та аксіологічний аспекти розуміння права електронних комунікацій як системно-структурного утворення в межах Особливого адміністративного права;

– емпіричний вимір діяльності публічної адміністрації при систематизації права електронних комунікацій, пов'язаний зі створенням умов для ефективної взаємодії цих органів із представниками громадянського суспільства, суб'єктами ринку електронних комунікацій через правовий моніторинг процесу систематизації права електронних комунікацій у ракурсі спостереження за системою права електронних комунікацій: виявлення юридичних колізій, прогалин у праві, невідповідності стандартам наднаціонального права електронних комунікацій, дефектності правового регулювання тощо;

– екзистенційний вимір діяльності публічної адміністрації при систематизації права електронних комунікацій в умовах політичного біхевіоризму, коли ці органи мають узгодити формалізовану сутність національного права електронних комунікацій з природно-правовими наднаціональними нормами права електронних комунікацій через формуючорегулятивну направленість екзистенції суб'єктів публічної адміністрації, які проводять систематизацію права електронних комунікацій;

– оновлення підходів до забезпечення доступу на ринок електронних комунікацій, притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, вчинені у сфері електронних комунікацій.

Практичне значення одержаних результатів виявляється в тому, що вони мають теоретичне та практичне підґрунтя в:

– *науково-дослідній сфері* – висвітлені в дисертації наукові розробки можуть стати фундаментом подальших наукових розвідок у царині систематизації права електронних комунікацій;

– *правотворчості* – закладення наукового підґрунтя для реформування права електронних комунікацій;

– *правозастосуванні* – забезпечення систематизації права електронних комунікацій згідно з наднаціональними регулятивними правовими рамками в частині формування базису для функціонування відкритого та прозорого ринку в цій сфері, удосконалення діяльності єдиного національного регулятивного органу;

– *освітньому процесі* – результати дослідження можуть бути використані при підготовці спеціалістів у галузі інформаційного й адміністративного права; під час читання лекцій та проведення семінарських занять для студентів, викладання спецкурсів «Адміністративне право України», «Адміністративна відповідальність», «Теоретичні проблеми адміністративного права», «Право електронних комунікацій» («Телекомунікаційне право»), «Інформаційне право», «Правова інформатика».

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та висновки дисертаційної роботи були оприлюднені на семи міжнародних науково-практичних конференціях: «Сучасні тенденції розвитку

юридичної науки та практики» (м. Львів, 2014 р.), «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку» (м. Ужгород, 2015 р.), «Актуальні питання державотворення в Україні» (м. Київ, 2016 р.), «Закарпатські правові читання» (м. Ужгород, 2016 р.), «Історія вітчизняного та європейського адміністративного права та процесу» (м. Київ, 2016 р.), «Conceptul de dezvoltare a statului de drept în moldova și ucraina în contextual proceselor de eurointegrare» (м. Кишинів, Республіка Молдова, 2016 р.), «Priority a strategíe pre rozvoj právnej vedy vo svete vedy» (м. Сладковічево, Словацька Республіка, 2016 р.).

Публікації. Основні результати роботи знайшли відображення в 15 наукових працях: одноосібній монографії, семи наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях із юридичних дисциплін, зокрема в трьох іноземних виданнях та трьох проіндексованих у міжнародних наукометричних базах наукових виданнях, у т.ч. в одному електронному, а також у семи тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертаційного дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, двох розділів, які складаються з восьми підрозділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 255 сторінок, із них основного тексту – 178 сторінок. Список використаних джерел налічує 436 найменувань і розміщений на 47 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, встановлено мету та завдання роботи, визначено її об'єкт і предмет, методологічну, нормативну та науково-теоретичну основу, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їх апробацію та впровадження, публікації, структуру й обсяг роботи.

Розділ 1 «Доктринально-правові засади систематизації права електронних комунікацій» складається з чотирьох підрозділів, у яких обґрунтовано авторське бачення сутності та змісту процесу систематизації права електронних комунікацій, основних понять і категорій, які опосередковують його розуміння.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та правова природа права електронних комунікацій»* наголошено на сутності електронних комунікацій як нового інструменту забезпечення становлення та розвитку електронної держави та провідної об'єктної характеристики права електронних комунікацій.

Право електронних комунікацій розглядається як галузь Особливого адміністративного права, виходячи з регулятивних ознак, за проявами інституціоналізації. Доведено доцільність вести мову також про наднаціональний щабель права електронних комунікацій, що в умовах постіндустріального суспільства є незмінним атрибутом ефективного провадження діяльності на ринку електронних комунікацій. Викладене

базується на адаптації концепції школи історичного права та транскордонного характеру функціонування ринку електронних комунікацій.

У підрозділі 1.2 «*Передумови та значення систематизації права електронних комунікацій*» сформульовано передумови систематизації права електронних комунікацій, що мають «двошаровий» характер, квінтесенцію яких має бути ідея досягнення максимальної правової визначеності нормативно-правової бази в частині впорядкування процесу публічного управління та саморегуляції ринку електронних комунікацій.

Обґрунтовано позицію, згідно з якою необхідно узгодити універсальні регулятивні рамки для права електронних комунікацій та його конкретні інститути з поточним рівнем передумов систематизації. Запропоновано враховувати особливості попереднього, поточного та потенційного соціально-економічного рівня розвитку українського суспільства, практику здійснення публічного управління на кожному конкретному історичному етапі. Встановлено, що основою при цьому повинен виступати телеологічний вимір систематизації права електронних комунікацій.

У підрозділі 1.3 «*Систематизація права електронних комунікацій та її види*» розкрито зміст та особливості видів систематизації права електронних комунікацій крізь призму практичних потреб, які висуваються перед суб'єктами правотворчості. Уточнено, що за формою проведення прийнятним видом систематизації є консолідація: 1) виокремлення ядра систематизації та вдосконалення правових норм у ньому; 2) оновлення «поточного» рівня правового регулювання в пов'язаних нормативних актах, актах органів судової влади, технічних стандартах, у тому числі шляхом включення норм міжнародного (наднаціонального) права.

Висвітлено герменевтичну спрямованість консолідації норм права електронних комунікацій, коли інтерпретація сутності правових регуляторів повинна проводитися в прямому та максимально безпосередньому значенні текстуальних виразів і з урахуванням їхньої автономності. Це відбувається через єдність цілого масиву права електронних комунікацій («герменевтичне коло»).

У підрозділі 1.4 «*Світовий досвід систематизації права електронних комунікацій та напрями його використання в Україні*» досліджено за критерієм стану систематизації джерел національного права електронних комунікацій, повноти/вичерпності систематизації та наявності національної специфіки правового регулювання, ступеня гармонізації законодавства з наднаціональним правом країни з оновленою правовою базою (Італійська та Фінляндська Республіки, Королівство Данія, Румунія, Федеративна Республіка Німеччина, Кіпр, Республіка Польща, Королівство Бельгія, Республіка Хорватія, Республіка Сербія, Турецька Республіка, Китайська Народна Республіка, Сполучені Штати Америки), а також ті що перебувають на етапі такого оновлення (Австралія, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії); країни з усталеними регулятивними підходами (Австрійська Республіка, Королівство Нідерландів, Французька Республіка, Швейцарська Конфедерація, Японія, Канада).

Розділ 2 «Механізм систематизації права електронних комунікацій» складається з чотирьох підрозділів, присвячених визначенню видів процедури систематизації права електронних комунікацій, їх класифікації, висвітленню сучасного стану наукових розробок і нормативно-правового забезпечення в цій сфері.

У підрозділі 2.1 *«Сутність, значення та елементи механізму систематизації права електронних комунікацій»* проаналізовано проблематику тривимірного прояву та телеологічно-структуруючого впливу механізму систематизації права електронних комунікацій через інструменти діяльності публічної адміністрації та наслідки правового регулювання.

Доведено, що при консолідації норм права електронних комунікацій ключову роль у механізмі систематизації відіграє нормативно-правове забезпечення переважно в глобальному адміністративно-правовому вимірі. Проілюстровано, як через телеологічно-структуруючий аспект впливу на матерію права електронних комунікацій забезпечується повноцінна реалізація прав суб'єктів ринку електронних комунікацій в межах упорядкованих правовідносин із урахуванням публічного інтересу з дотримання правопорядку та кореспондуючих юридичних фактів.

У підрозділі 2.2 *«Наднаціональне право Європейського Союзу як основа систематизації права електронних комунікацій»* встановлено, що в міжнародно-правовому вимірі механізм систематизації права електронних комунікацій повинен орієнтуватися на норми міжнародного права, зокрема наднаціонального права електронних комунікацій Європейського Союзу щодо правового статусу операторів електронних комунікацій та постачальників послуг електронних комунікацій, осіб, що отримують послуги у сфері електронних комунікацій, суб'єктів публічної влади, які здійснюють управління та регулювання в цій сфері, а також порядку захисту прав і свобод.

З'ясовано специфіку позитивістської спрямованості права Європейського Союзу з урахуванням публічного інтересу з дотримання правопорядку як основи систематизації права електронних комунікацій на базі «чистої» теорії, дієвості норм права електронних комунікацій наднаціонального рівня.

Підрозділ 2.3 *«Інституціональний вимір систематизації права електронних комунікацій»* присвячено висвітленню в екзистенціальному ракурсі легітимізаційного формату участі суб'єктів публічної адміністрації в систематизації права електронних комунікацій у межах чотирирівневої системи влади (на рівні держави, області, району, громади). Визначено, що публічна адміністрація має виконувати роль посередника в реформаційних процесах за погодженням інтересів парламенту при проведенні реформ і публічних інтересів суб'єктів ринку електронних комунікацій.

Наголошено на тому, що при систематизації права електронних комунікацій правовий моніторинг може дозволити ефективну взаємодію між суб'єктами публічної влади вищого рівня та представниками громадянського суспільства, суб'єктами ринку електронних комунікацій в ракурсі спостереження

за системою права електронних комунікацій: виявлення юридичних колізій, прогалин у праві, невідповідності стандартам наднаціонального права електронних комунікацій, дефектності правового регулювання тощо.

У підрозділі 2.4 «Процедура систематизації права електронних комунікацій в Україні» сформульовано загальноінституціональні, формалізаційні, структурні, телеологічні ознаки та розкрито функціональний вимір процедури систематизації права електронних комунікацій. Зазначено, що синергетична парадигма на етапі постмодерну дозволяє спрогнозувати тенденції функціонування ринку електронних комунікацій. Причинами застосування синергетичної методології при консолідації норм права електронних комунікацій є нестабільний характер, еволюція та коеволюція відносин на ринку електронних комунікацій.

Окрему увагу приділено інноваціям при консолідації норм права електронних комунікацій. Запропоновано шляхи вдосконалення нормативно-правового забезпечення доступу на ринок електронних комунікацій; лібералізації державного контролю та нагляду; порядку притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, вчинені у сфері електронних комунікацій.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове розв'язання науково-практичного завдання систематизації права електронних комунікацій. У результаті проведеного дослідження розроблено ряд висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на досягнення мети та завдань дослідження.

Основні результати дослідження конкретизуються в таких положеннях:

1. Сформульовано визначення електронних комунікацій як засобів обробки, збереження та передачі цифрової інформації шляхом передавання електронних сигналів та символів, що можуть мати відношення до абонента або користувача, яких можна ідентифікувати, що отримують відомості, якими обмінюються або передають та/або приймають між обмеженою кількістю сторін у мережах електронних комунікацій.

Продемонстровано, що право електронних комунікацій є однорідним утворенням публічного характеру в межах Особливого адміністративного права, у прагматичному аспекті зорієнтованим на закріплення процедури надання ефективних і якісних послуг електронних комунікацій та забезпечення безперешкодного доступу до ринку електронних комунікацій у межах уніфікованого правового поля. У телеологічному сенсі потрібно спиратися на публічний інтерес, який пронизує інститути права електронних комунікацій щодо досягнення мети правового регулювання. Аксіологічне забарвлення права електронних комунікацій при цьому вказує на його нелінійний характер, що враховує європейські сервісно орієнтовані стандарти наднаціонального регулювання сфери електронних комунікацій.

2. З'ясовано передумови систематизації права електронних комунікацій як складової частини Особливого адміністративного права, що базуються на комплексі технологічних факторів, культурного шару українського народу та детермінантів соціальної матерії. Останні справляють вплив на правову матерію, а через неї на сферу ідеального субстрату – свідомість людини та її правосвідомість.

Показано, що правова база щодо функціонування ринку електронних комунікацій повинна бути адаптована до духу української нації з урахуванням особливостей форм держави й культури. У фундаментальних характеристиках передумов систематизації права електронних комунікацій втілюються розум поколінь, результат колективної діяльності українського соціуму.

Розкрито аксіосферу права електронних комунікацій як складової частини Особливого адміністративного права через публічний інтерес, що відображає суб'єктивне ставлення до електронних комунікацій на основі структурно-онтологічних засад. Вказана аксіосфера права електронних комунікацій є внутрішньо різнобічною, але системно впорядкованою. Ключовими її категоріями під час систематизації права електронних комунікацій є «необхідність», «нормативність», «корисність».

Продемонстровано, що через норми права електронних комунікацій як аутопойезисної системи та взаємодію його суб'єктів формується правопорядок у межах ринку електронних комунікацій. Кореспондуючими обмежувальними факторами є межа приватного життя, громадянського суспільства та ціннісно-нормативна основа правопорядку.

3. Задля модернізації змістовного наповнення регулятивних рамок у сфері електронних комунікацій вторинна консолідація існуючого правового масиву зі взаємним «проникненням» норм наднаціонального європейського права електронних комунікацій є оптимальним видом систематизації.

Встановлено, що розвиток ринку електронних комунікацій нерозривно пов'язаний з процесами цифровізації. Доведено, що запровадження цифровізації дасть змогу посилити плюралістичні вектори національного та транскордонного розвитку, але не може повною мірою вплинути на онтологічні характеристики існування країн і соціумів.

4. Запропоновано напрями запровадження в Україні світового досвіду систематизації права електронних комунікацій як складової частини Особливого адміністративного права:

– брати до уваги тенденції технологічно розвинених країн щодо врегулювання ключових аспектів діяльності на ринку електронних комунікацій (досвід Фінляндської Республіки);

– врахувати тенденцію щодо консолідації норм права електронних комунікацій за інститутами в межах окремих нормативних актів (практика Австралії); сформувати стійку та надійну мережеву інфраструктуру (досвід Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії);

– запровадити інструменти залучення іноземних інвестицій (практика Китайської Народної Республіки, Республіки Польща) та ефективні механізми

публічного управління на ринку електронних комунікацій (досвід Китайської Народної Республіки); деталізувати правове положення національного регуляторного органу у сфері електронних комунікацій, а також процедури вирішення суперечок у цій сфері, у тому числі публічною адміністрацією (практика Королівства Бельгія);

– лібералізувати та дерегулювати діяльність на ринку електронних комунікацій (практика Королівства Данії, Республіки Польща) шляхом консолідації законодавства про доступ та експлуатацію інфраструктури електронних комунікацій, радіочастотний ресурс та щодо послуг електронних комунікацій (практика Королівства Данії), забезпечення електромагнітної сумісності у сфері електронних комунікацій (досвід Федеративної Республіки Німеччина), діяльність на ринку електронних комунікацій підприємств з істотною ринковою перевагою, аналіз ринку електронних комунікацій, дозвільну систему (практика Кіпру), обробку персональних даних і захист приватного життя (досвід Румунії);

– запровадити правове регулювання порядку використання електронних комунікацій у мережі Інтернет, узгодивши регулятивну практику в частині правового статусу споживачів послуг електронних комунікацій, забезпечення права на приватність і охорони конфіденційності даних користувачів мереж електронних комунікацій (практика Турецької Республіки), розвитку Інтернет-інфраструктури та гарантування прозорості при комунікаціях у мережі Інтернет (досвід Федеративної Республіки Німеччина); дотримуватися ідеї про мінімальне правове регулювання змісту даних, що передаються із застосуванням електронних комунікацій (практика Японії);

– проводити постійний моніторинг новел регламентації діяльності на американському ринку електронних комунікацій та визначення інститутів національного права електронних комунікацій, які можуть бути задіяні при взаємоз'єднанні вказаних мереж електронних комунікацій, задля створення уніфікованого регулятивного масиву у сфері транскордонних електронних комунікацій (практика Сполучених Штатів Америки);

– скоротити правову базу та спростити правові норми (практика Республік Хорватія та Сербія, Італійської Республіки), у тому числі на основі філологічного спрощення джерел права електронних комунікацій (досвід Австралії).

5. Висвітлено дію інтегративної концепції в межах механізму систематизації права електронних комунікацій. З'ясовано, що в онтології права електронних комунікацій гарантується компліментарний характер ідейного виміру (метафізики), фактологічних обставин (позитивізму) і оцінювального вектора (аксіології). Продемонстровано спосіб врахування наднаціонального рівня метаюридичних цифровізаційних цінностей права електронних комунікацій на основі каузально-природних обставин морального закону.

6. Доведено, що в рамках глобального права електронних комунікацій спочатку імплементуються норми наднаціонального права електронних

комунікацій у національні правові системи. Потім можливий зворотний шлях, коли на базі національних норм права електронних комунікацій країн із розвиненою індустрією електронних комунікацій створюються норми глобального права електронних комунікацій, що входять до міжнародного права. Доведено, що норми глобального права електронних комунікацій містять імплементаційний «буфер» щодо створення умов для структуризації публічного управління у сфері електронних комунікацій та належної імплементації адміністративно-правових інструментів за цим напрямом.

Сформульовано позицію щодо існування норм глобального права електронних комунікацій, які стосуються визнання юридичних фактів (валідаційні норми), а також ті, що встановлюють норми поведінки з урахуванням правотворчих фактів, у тому числі колізійні, інтерпретаційні, норми логічних операцій (норми екзегези юридичних фактів).

Визначено, що в об'єктивному вимірі наднаціональне право Європейського Союзу в частині регламентації діяльності суб'єктів ринку електронних комунікацій постає як універсалізований плюралістичний нормативний порядок, що в онтологічному формально-логічному плані формує зміст норм права електронних комунікацій на підставі принципів верховенства права та законності, правопорядку. Описана модель дає змогу на нормативному рівні встановити формалізовані критерії ефективного використання електронних комунікацій в умовах цифровізації державного та суспільного життя.

7. На процес систематизації права електронних комунікацій значний вплив мають суб'єкти публічної влади вищого рівня: парламент як орган законотворчості та уряд як суб'єкт визначення державної політики у сфері електронних комунікацій. Для легітимації демократичних змін у процесі реформування публічної влади для України потрібно орієнтуватися на формат чотирирівневої системи влади через делегування повноважень народом на здійснення, зокрема, законопроектної діяльності (на рівні держави, області, району, громади). Доведено, що легітимація процесу систематизації права електронних комунікацій повинна враховувати сервісний характер функцій ключових суб'єктів.

Доведено, що при систематизації права електронних комунікацій програмний комплекс електронного парламенту дає змогу оптимізувати функціонування ринку електронних комунікацій щодо надання послуг електронних комунікацій більшої якості, ефективності та забезпечити підзвітність публічної адміністрації з метою задоволення суспільних потреб.

Продемонстровано взаємодію між суб'єктами публічної адміністрації та представниками громадянського суспільства, суб'єктами ринку під час систематизації права електронних комунікацій через правовий моніторинг за напрямом оцінки чинного регулятивного масиву щодо відповідності очікуваному результату правового регулювання, міри здійснення прав і законних інтересів суб'єктів права електронних комунікацій, усунення дублювань, юридичних колізій та прогалів у праві, визначення шляхів

систематичного оновлення й покращення нормативно-правової бази, прогнозування та планування законодавчої діяльності стосовно приведення норм національного права електронних комунікацій у відповідність до світових стандартів, європейської практики.

8. Встановлено, що під процедурою систематизації права електронних комунікацій потрібно розуміти послідовно здійснюваний порядок консолідації юридичних норм права електронних комунікацій, спрямований на стандартизацію діяльності в технологічному ракурсі, конвергенцію національного та транскордонного ринків електронних комунікацій, формування уніфікованих правових засад функціонування суб'єктів публічної адміністрації та приватного права як учасників відносин на ринку електронних комунікацій, а також на узгодження інтересів щодо надання орієнтованих на споживача послуг електронних комунікацій належного асортименту, кількості та якості.

Окрему увагу приділено національному, регіональному та відомчому рівням процедур систематизації права електронних комунікацій крізь призму вертикалі суб'єктів публічної влади, що як визначають державну політику та реалізують законодавче регулювання (Верховна Рада України), так і здійснюють публічне управління, регіональну та відомчу нормотворчість (Кабінет Міністрів України; центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері електронних комунікацій, зокрема національний регулятивний орган; інші органи виконавчої влади відповідно до закону; Генеральний штаб Збройних Сил України у сфері користування радіочастотами спеціальними користувачами). Доведено приналежність національного регулятивного органу до вертикалі органів виконавчої влади з урахуванням адміністративно-правового статусу працівників національного регулятивного органу як державних службовців, його повноважень видавати адміністративні та нормативні акти, а також здійснювати контрольні й наглядові функції, у тому числі в частині застосування заходів примусу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Барікова А.А. Електронна держава: нова ефективність урядування. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 224 с.

Статті у наукових фахових виданнях, зареєстрованих в Україні:

2. Барікова А.А. Реалії інформаційного суспільства. *Правова інформатика*. 2014. № 3 (43). С. 26–32.

3. Барікова А. Механізм систематизації права електронних комунікацій. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 109–112.

4. Барікова А. Наднаціональний вимір систематизації права електронних комунікацій. *Юридична Україна*. 2017. № 5. С. 4–12.

Статті, опубліковані в іноземних наукових періодичних виданнях:

5. Барікова А.А. Місце права електронних комунікацій в системі права України. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2016. № 2. Ч. 1. С. 31–36.
6. Барікова А.А. Напрями використання зарубіжного досвіду систематизації права електронних комунікацій в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4. Ч. 2. С. 58–63.
7. Барікова А.А. Роль парламента и публичной администрации в процессе систематизации права электронных коммуникаций. *Legea și viața*. 2016. № 4/3. С. 2–5.

**Стаття, опублікована в електронному фаховому виданні,
рекомендованому МОН України:**

8. Barikova A.A. The Impact of the European Integration Processes in the Sphere of the Telecommunications in Ukraine. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 16. С. 128–135. URL: <http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/06/barikova16.pdf>.

Тези національних та міжнародних науково-практичних конференцій:

9. Барікова А.А. Вирішення колізії між актами Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформації, та Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. *Сучасні тенденції розвитку юридичної науки та практики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 груд. 2014 р.)*. Львів, 2014. Ч. II. С. 7–9.
10. Барікова А.А. Легітимація процесу систематизації права електронних комунікацій. *Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 25–26 груд. 2015 р.)*. Ужгород, 2015. С. 128–130.
11. Барікова А.А. Види систематизації права електронних комунікацій. *Закарпатські правові читання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 21–23 квіт. 2016 р.)*. Ужгород, 2016. Т. I. С. 501–504.
12. Барікова А.А. Передумови систематизації права електронних комунікацій. *Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 трав. 2016 р.)*. Київ, 2016. С. 308–309.
13. Барікова А.А. Право електронних комунікацій на новітньому історичному етапі інституціоналізації адміністративного права. *Історія вітчизняного та європейського адміністративного права та процесу: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 6 жовт. 2016 р.)*. Київ, 2016. С. 19–23.
14. Барікова А.А. Філософсько-правовий вимір механізму систематизації права електронних комунікацій. *Priority a strategie pre rozvoj právnej vedy vo svete vedy: Medzinárodná vedecko-praktická konferencia (Sládkovičovo, 28–29 októbra 2016) / Vysoká škola Danubius, Fakulta práva Janka Jesenského*. Sládkovičovo: Vysoká škola Danubius, 2016. Pp. 117–120.

15. Барікова А.А. Рішення Європейського суду з прав людини в системі джерел права електронних комунікацій. *Conceptul de dezvoltare a statului de drept în moldova și ucraina în contextual proceselor de eurointegrare: conferința Internațională științifico-practică* (Chișinău, 4–5 noiembrie 2016). Chișinău: Iulian, 2016. Pp. 103–106.

АНОТАЦІЯ

Барікова А. А. Систематизація права електронних комунікацій: адміністративно-правове дослідження. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України. – Київ, 2018.

Дисертація є комплексним правовим дослідженням, у якому окреслено теоретичні та практичні проблеми механізму систематизації права електронних комунікацій. У роботі розкрито механізм і форми процедури систематизації права електронних комунікацій в синергетичному ракурсі в частині технологічно зумовленого аутопойезису інформаційних об'єктів. За результатами дослідження обґрунтовано нові концептуальні теоретичні та прикладні положення й висновки щодо інституціоналізації процесу систематизації права електронних комунікацій за умови впливу євроінтеграційних процесів. Дисертаційне дослідження розкриває позитивістську спрямованість наднаціонального права Європейського Союзу як основу систематизації права електронних комунікацій. Проілюстровано догматизацію процедур систематизації права електронних комунікацій через практику Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: електронні комунікації, систематизація права, правова система, адміністративне право, правовий механізм, адміністративні правовідносини, інструменти, імплементація, консолідація, гармонізація, конвергенція, EU *acquis*.

АННОТАЦИЯ

Барикова А. А. Систематизация права электронных коммуникаций: административно-правовое исследование. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко Министерства образования и науки Украины. – Киев, 2018.

Диссертация является первым комплексным правовым исследованием, в котором очерчены теоретические и практические проблемы механизма

систематизации права электронных коммуникаций. В работе раскрыты механизм и формы процедуры систематизации права электронных коммуникаций в синергетическом ракурсе в части технологически обусловленного аутопойезиса информационных объектов. По результатам исследования обоснованы новые концептуальные теоретические и прикладные положения и выводы относительно институционализации процесса систематизации права электронных коммуникаций при условии влияния евроинтеграционных процессов. Диссертационное исследование раскрывает позитивистскую направленность наднационального права Европейского Союза как основу систематизации права электронных коммуникаций. Проиллюстрировано догматизацию процедур систематизации права электронных коммуникаций через практику Европейского суда по правам человека.

Ключевые слова: электронные коммуникации, систематизация права, правовая система, административное право, правовой механизм, административные правоотношения, инструменты, имплементация, консолидация, гармонизация, конвергенция, EU acquis.

ABSTRACT

Barikova A. A. Electronic communications law systematization: administrative and legal research. – *Qualifying scientific work, manuscript copyright.*

The thesis for a candidate's degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – Taras Shevchenko National University of Kyiv of Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2018.

The dissertation is focused on the comprehensive legal study of administrative and legal nature of mechanism for the electronic communications law systematization which has been formulated as substantial and functional elements, structuring rules of the electronic communications law subjects' behaviour, in particular, of the public administration to achieve goals and objectives of a legal state and a public interest implementation regarding the establishment of the electronic communications market, being competitive and coherent with supranational standards. Public legal nature of the electronic communications law, pertaining to the Special administrative law, has been emphasized.

It has been proposed to use autopoiesis category “electronic communications law” for its designation as a polistructural system, that sets a structural boundary within which activities of subjects in electronic communications market are subject to legal regulators, i.e. under the criterion of the law as regulators of administrative law, under legal ones as administrative law, and under communication structures as law making, law enforcement and implementation discourses of the rule of law. The author researches into the main features of the electronic communications law, including personcentrism, anthropocentrism, sociocentrism in the anthropological dimension, episteme standard in the subjective dimension associated with

satisfaction of fundamental rights on the basis of modern information and communication technologies, allowing to determine its place in the legal system of Ukraine.

The author has revealed the essence of the procedure for the electronic communications law systematization within the synergy dimension, covering a spontaneous transition of a system of relations in the electronic communications market in a new condition and self-organization, accumulation (particularly avalanche) of permanent changes (fluctuations) of the phase transitions on the path to achieving a state of equilibrium (bifurcation point) with the determinism of the procedure for systematization of Ukrainian law in terms of its harmonization with supranational electronic communications law and probable accidents, a conscious choice to implement provisions of the secondary law of the European Union, offsetting national legal traditions.

It has been outlined that a real action of the mechanism for the electronic communications law systematization acquires only a three-phase orientation application. Firstly, the current state of relations in the market of electronic communications affects the orientation of the mechanism for the electronic communications law systematization. Secondly, there is an actual process of the electronic communications law systematization. Thirdly, the impact on legal relations is made by using the consolidated law on electronic communications with the participation of legal entities in the electronic communications area.

The author demonstrates a global nature of the electronic communications law, conditions and peculiarities of the influence of European integration processes on the electronic communications in Ukraine. Prospects of implementing relevant foreign experience of the electronic communications market functioning in Ukraine have been suggested. The thesis research shows a positivist orientation of supranational law of the European Union as the basis of electronic communications law systematization.

Dogmatization of procedures for the electronic communications law systematization has been illustrated through the practice of the European Court of Human Rights. The author points out the impact of international acts, primary and secondary law of the European Union, practice of the European court of human rights on the processes of legal regulation of electronic communications in Ukraine, prospects of EU Directives implementation in this area. Practice of systematizing electronic communications law in foreign countries is being illustrated.

Keywords: electronic communications, systematization of law, legal system, administrative law, legal framework, administrative and legal relations, tools, implementation, consolidation, harmonization, convergence, EU acquis.

Гарнітура Таймс. Формат 60x84/16.
Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,9.
Підписано до друку 13.11.2018. Замовлення 393.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи від 08.04.2002 р. серія ДК № 892.

«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (068) 126-49-26
E-mail: lesya3000@ukr.net